

‘Wanneer taal een probleem is voor je gezondheid’

hannn.eu

Zorg voor Basisvaardigheden

Sardes

NDC
mediagroep

Gefinancierd door
de Europese Unie

**TWITTER MEE:
#taalengezondgrn**

Het programma

- ▶ 13:30 uur   Start conferentie
Opening door Daan Bultje (directeur HANNN)
- ▶ 13:40 uur   Interactieve conferentie:
‘Wanneer taal een probleem is voor je gezondheid’
- ▶ 15:45 uur   Afsluiting & Borrel

Dagvoorzitter: Hans Christiaanse

Conferentie Taal & Gezondheid

‘Wanneer taal een probleem is voor je gezondheid’

hannn.eu

Zorg voor Basisvaardigheden

Sardes

NDC
mediagroep

Gefinancierd door
de Europese Unie

TWITTER MEE:
#taalengezondgrn

Zorg voor Basisvaardigheden - het onderzoek

In recent onderzoek van Sardes en HANNN is een grote groep zorgprofessionals in Noord-Nederland gevraagd naar de uitdagingen en behoeften omtrent laaggeletterdheid bij hun cliënten.

Wat blijkt:

- ▶ Meer dan de helft geeft aan wel eens te twifelen of de cliënten hen, hun website, brieven en behandelplannen, begrijpen
- ▶ De helft van de respondenten voelt zich onvoldoende toegerust om met laaggeletterde cliënten om te gaan
- ▶ 23% van de respondenten doet iets anders als zij te maken hebben met een patiënt die moeite heeft met lezen en schrijven (controle vragen, extra toelichting, gebruik van plaatjes, etc)
- ▶ Afspraken over de omgang met laaggeletterden zijn slechts in 17 procent van de organisaties aanwezig (één op de vijf respondenten)
- ▶ Het merendeel (70%) weet niet waar zij laaggeletterde cliënten naar kunnen doorverwijzen.
- ▶ Er is behoefte aan makkelijk te vinden informatie over het herkennen van, omgaan met, en doorverwijzen van laaggeletterde cliënten. Informatie dat echt op de zorgprofessional gericht is.

Conferentie Taal & Gezondheid

‘Wanneer taal een probleem is voor je gezondheid’

hannn.eu

Zorg voor Basisvaardigheden

Sardes

NDC
mediagroep

Gefinancierd door
de Europese Unie

**TWITTER MEE:
#taalengezondgrn**

De 'taalkraan' die gezondheid bevordert

*Prof. Dr. Maurice de Greef
Vrije Universiteit Brussel*

© Picture by Rawpixel

Sjors, hellup!

© Fran 1 / 2 images

Andrew, hellup!

© Philippe Ramakers

Janine, hellup!

© Patrice Audet

Shoba, hellup!

© Yerson Retamal

Meike, hellup!

© Ernesto Eslava

Ieder heeft zijn eigen levensboom..

Het is wel makkelijk als je de taal kan gebruiken...

© QK

Moeten we aan 'gezondheidsproblemen' werken?

- Laagopgeleiden leven gemiddeld 6 jaar korter en 19 jaar minder in goed ervaren gezondheid (RIVM, 2014)
- Mensen met een lage SES zijn vaker depressief (Groffen et al., 2013)
- Relative Index of Inequality geeft aan, dat mensen met een lage SES (RIVM, 2014):
  - 5.32 meer kans hebben op combinatie van roken, overgewicht en overmatig alcoholgebruik
  - 4.18 meer kans op slecht ervaren gezondheid
- Lage SES heeft relatie met gezondheidsproblematiek

Voorbeeld 1: Relatie laaggeletterdheid en lichamelijke inactiviteit

Lichamelijk inactief:

Hoe hoger het niveau van geletterdheid hoe positiever men de eigen fysieke gezondheid inschat (Houtkoop et al., 2012).

© Lage Rugpijn Fysio

Voorbeeld 2:

Relatie laaggeletterdheid en diabetes

Diabetes:

Diabetespatiënten met inadequate gezondheidsvaardigheden kregen meer oogklachten en ziekten met bloedvaten dan diabetespatiënten met betere gezondheidsvaardigheden (Schillinger et al., 2012)

© Huisartsenpraktijk Oosthout

Voorbeeld 3: Relatie laaggeletterdheid en depressie

Depressie:

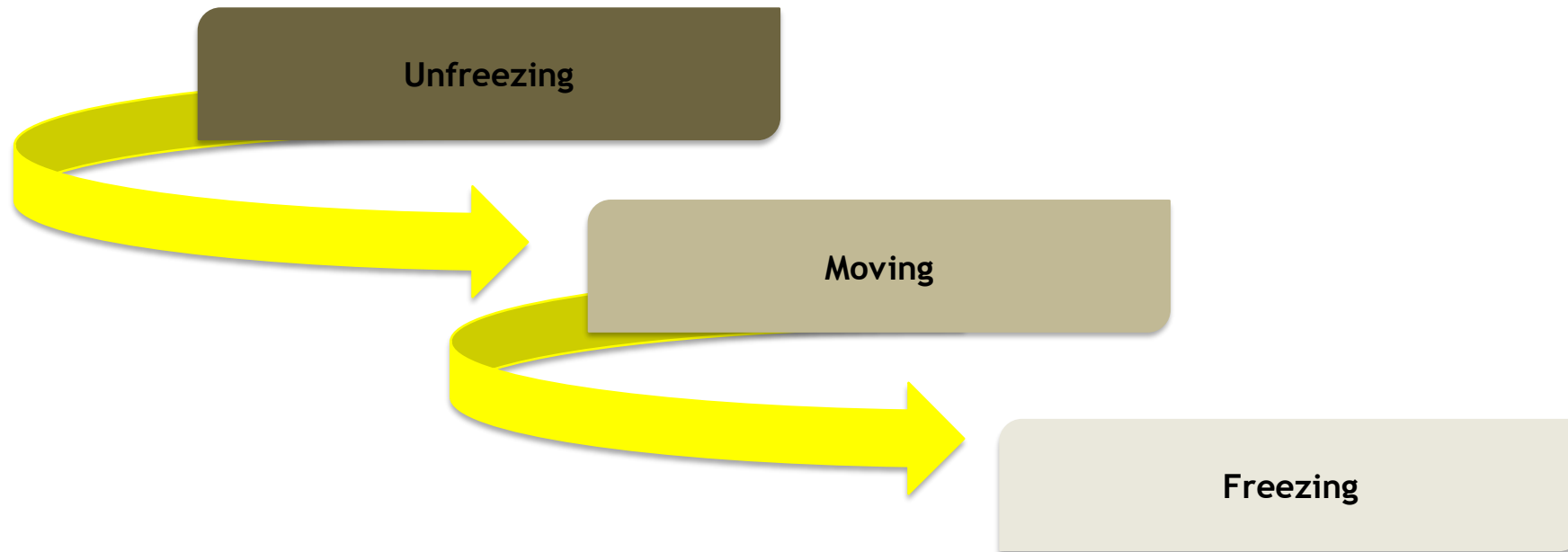
Mensen met een lagere mate van geletterdheid hebben eerder kans hebben op een depressie dan mensen met een hogere mate van geletterdheid (Gazmararian et al., 2000; Zaslow, 2001)

© GGD Zeeland

Wat kan een begeleider doen?

Driefasen model van Lewin

Driefasen model van Lewin toegepast op gezondheid

Een voorbeeld: Tiel aan de Gezonde Zijde

© Steve Buisinne

Taaltoepassing (28/30)

“Veel, ik heb veel geleerd(...), praten. Proberen om Nederlands te praten, om iets te vertellen over een keertje gezondheid, werkwoorden. Hoe kun jij jezelf voorstellen, contact met andere cultuur? Hoe kun jij praten met andere mensen? (...) Proberen met Nederlands te praten” (DLN22).

© Free Photos

Gezond eten & drinken (28/30)

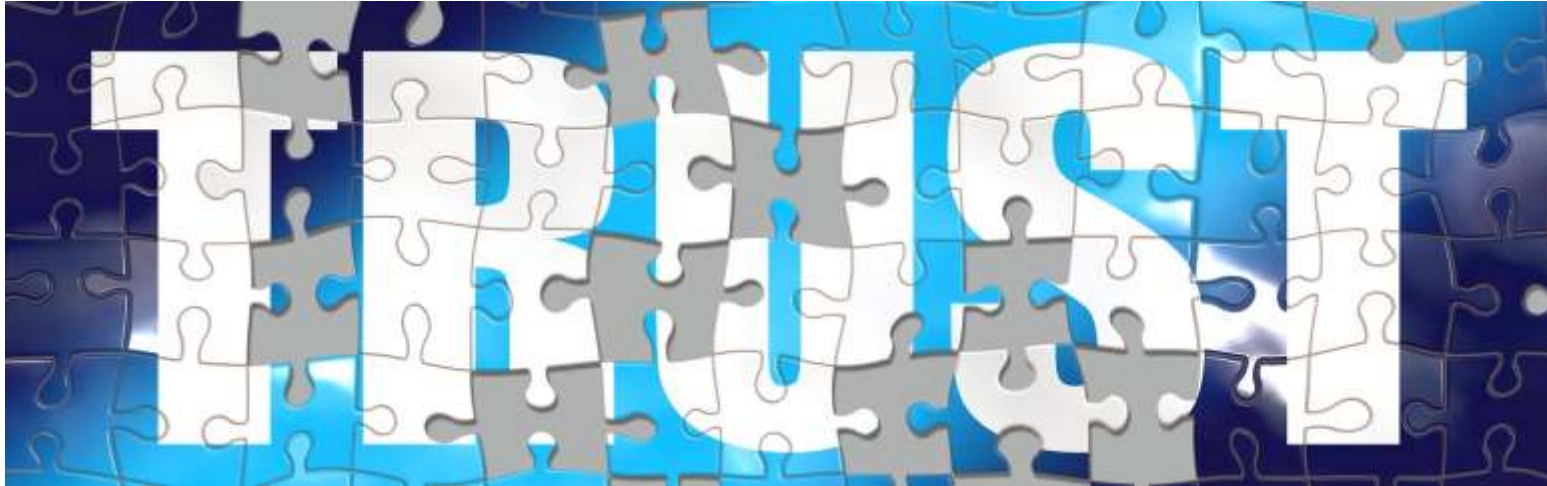
*“Ja, op een gegeven moment ga je dan gewoon van alles meenemen in je tas (...). Of als tussendoortje in de klas, weet je wel. Dan heb je gewoon een hele zak groenten mee of fruit. Je leert gewoon hoe je moet omgaan met allerlei groentes, leuk te bakken en leuk te doen”
(DLN8).*

© Myriam Zilles

Zelfvertrouwen & zekerheid (25/30)

“Ja, soms ik wil bijvoorbeeld iets vragen. Vroeger een beetje ik durf niet, maar nu iets beter. Ik kan vragen. (...) Ik heb een beetje een spataderenprobleem. Ja, ik vraag lopen goed voor spataderen of staan goed of niet goed? Of gewicht? Ik vragen en dan voor mijn dermatoloog (...) ik ga vragen alles” (DLN25).

© Gerd Altmann

Contactlegging (22/30)

“Vroeger voor mij was het heel moeilijk om een groep mensen te benaderen en hun wat te vertellen. Daar ben ik sterker in geworden. Ik kan dat nou wel. Ik kan wel een groep benaderen en iets uitleggen. (...) En ik ken best wel veel mensen hier in Tiel” (DLN8).

© Gerd Altmann

Gezondheidscontacten extern (24/30)

“Ik heb weleens gehad, dat ik zeg maar met iets zat, weet je wel. Dan durfde ik daar eigenlijk niet mee naar de huisarts (...). Ja, en dan ga je toch wel weer denken van (...) de huisarts is daarvoor. Hoe gênant of wat dan ook het zou zijn bijvoorbeeld, het maakt niet uit wat. Je gaat veel makkelijker met iets (...), over iets praten” (DLN8).

© Valeloparado

Sport & bewegen (25/30)

*“Ja, veel meer gaan fietsen. (...) Ja, gaan fietsen en lopen, gezond”
(DLN10).*

© Free Photos

Ervaren gezondheid (15/30)

“Met de stress, ja. Die mevrouw die neemt een flesje. Ze heeft een kraan hier en zij heeft een stukje water. Water (...) tot hier en dan zegt zij als het water tot hier komt dan ben jij klaar. Stress, ben jij. (...) Gaat hij omhoog (...), als het tot hier dan word je er ziek van. Dan moet je (...) liever proberen om de kraan open te maken. De water moet een beetje eruit, betekent stress weg” (DLN21).

© Gerd Altmann

Impact taaltrajecten op gezondheid: Andere onderzoeksresultaten

© Gerd Altmann

Sociale contacten:

Twente: 55% ervaart afname sociaal isolement

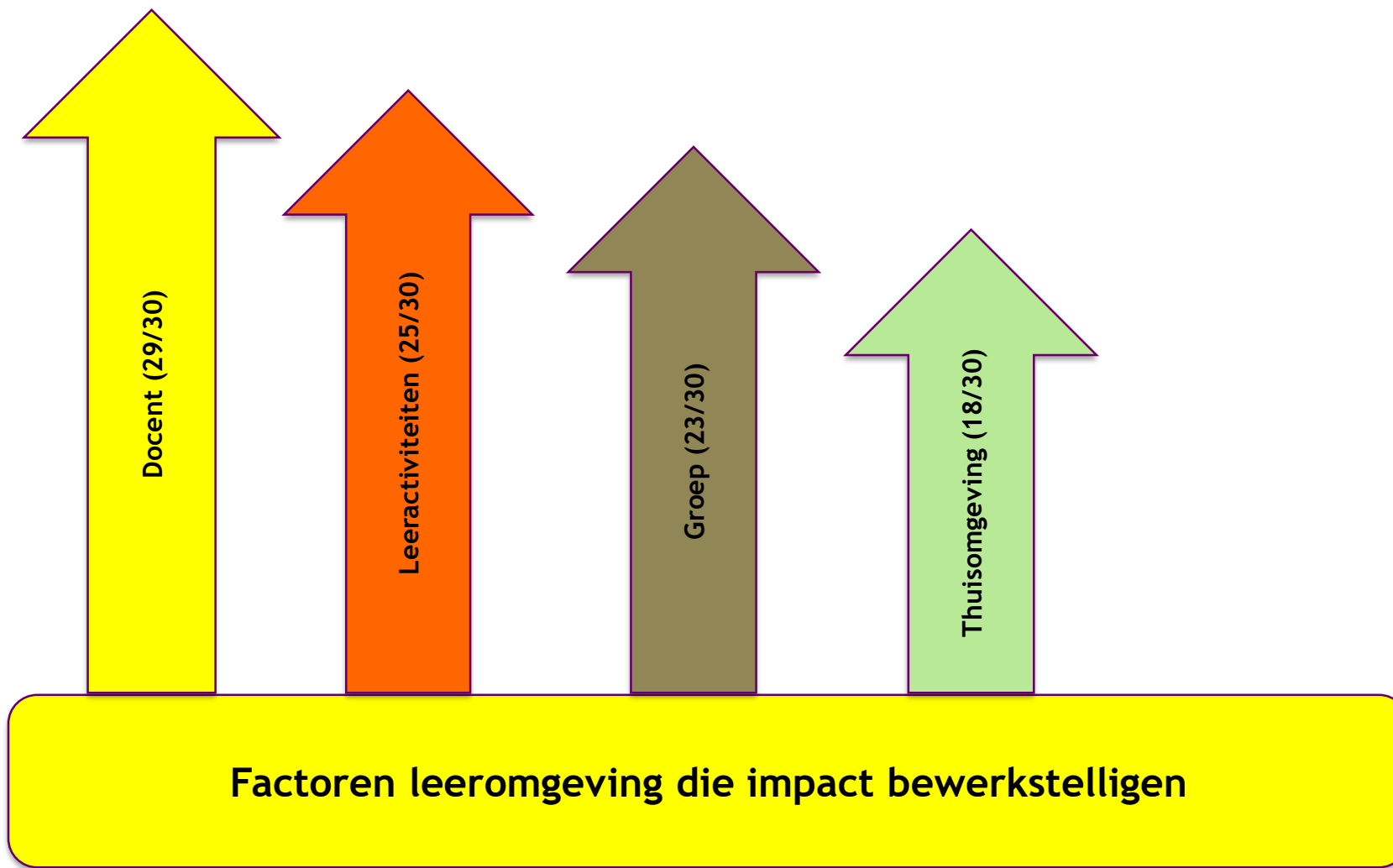
Gezondheid:

Amsterdam: 50% beter ervaren psychische gezondheid
en 41% beter ervaren fysieke gezondheid

© Gerd Altmann

Beïnvloedende factoren (TadGZ)?

**Door te investeren in taal
wordt elke grote stap kleiner... net zoals onze
stappen kleiner zijn geworden!!**

© Sumanley Xulx

Conferentie
Taal & Gezondheid

VRAGEN?

hannn.eu

Zorg voor Basisvaardigheden

Sardes

NDC
mediagroep

Gefinancierd door
de Europese Unie

**TWITTER MEE:
#taalengezondgrn**

‘POSITIEVE GEZONDHEID’

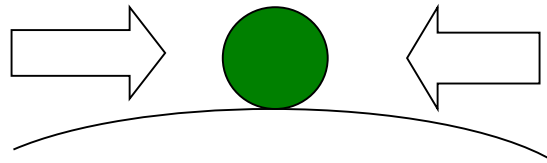
***Wat kan het betekenen voor
taal en gezondheid in tijden van Corona?***

Forum Groningen – 22 september 2021

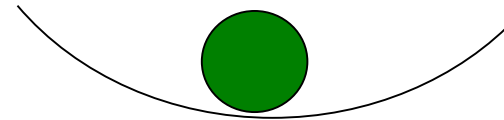
Dr. Machteld Huber

NAAR 'VEERKRACHTIGE SYSTEMEN' DOOR EEN ANDERE BENADERING:

Controle model
gangbare benadering

Adaptatie model
'veerkracht' benadering

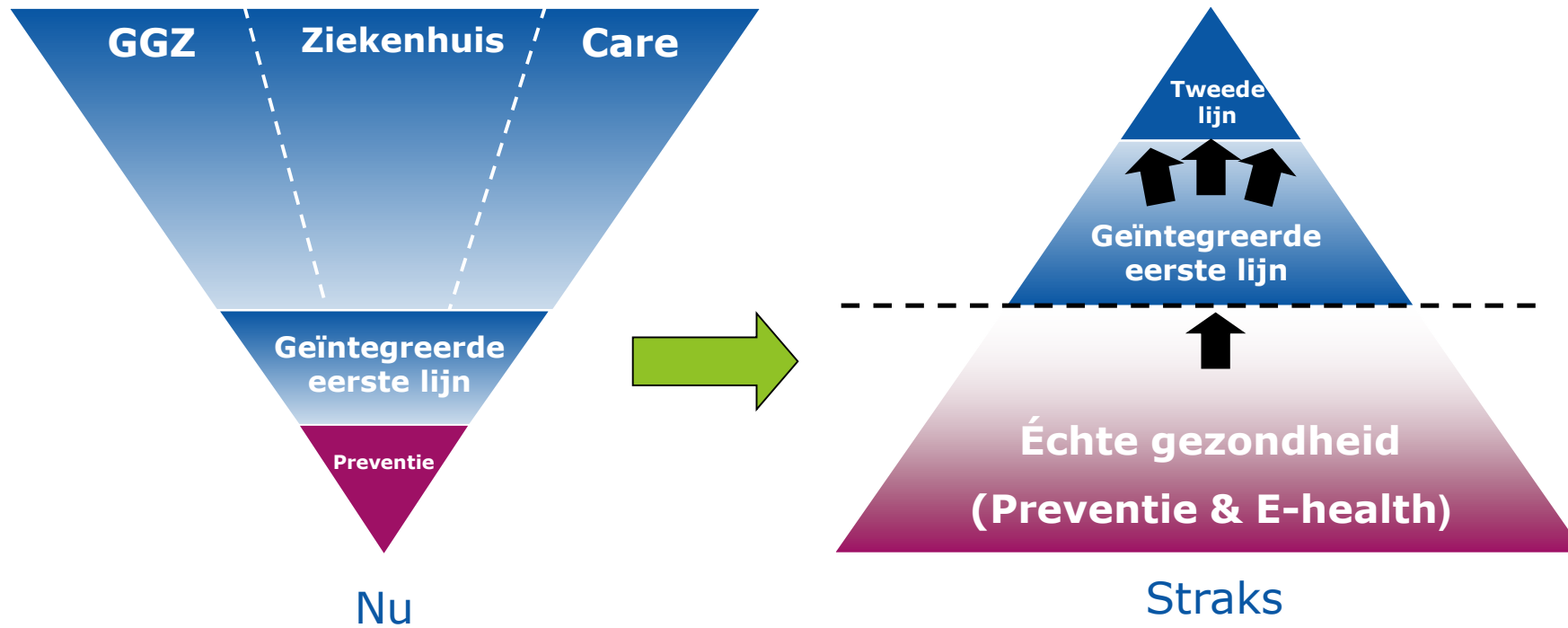
(Ten Napel et al., 2006;
WUR/LBI)

Stelling

*We spreken van gezondheidszorg,
maar in feite is het ziektezorg*

VISIE OP (BETAALBARE) ZORG IN DE TOEKOMST - DE KOSTEN

Bron: Menzis, Bas Leerink, Raad van Bestuur

Wat weten we van 'échte Gezondheid'?
3 keer een gezichtspunt...

1. Veerkracht:

Sense of Coherence (SOC) = Gevoel van samenhang

Antonovsky

- **Comprehensibility** - je situatie te begrijpen
- **Manageability** - het gevoel hebben dat jij zelf kan kiezen
- **Meaningfulness** - zingeving ervaren

Het tegenovergestelde is:

- **Verwarring**
- **Machteloosheid**
- **Zinloosheid**

2. BLUE ZONES – Gezond oud worden

Gebieden in de wereld waar mensen heel oud worden,
zonder chronische ziekten en zonder mentale aftakeling.

- Lessen:**
- Goed eten - *vers bereid, grotendeels plantaardig en matig (80%)*
  - Natuurlijk bewegen - *een half uur per dag wandelen (minstens)*
  - Zingeving - *puur persoonlijk*
  - Sociale inbedding en verbondenheid ervaren - *puur persoonlijk*

3. Het werk aan de definitie van gezondheid

DE WHO-DEFINITIE VAN 1948:

'Gezondheid is een toestand van compleet welbevinden, lichamelijk, psychisch en sociaal, en niet de afwezigheid van ziekten of aebreken.'

ALS ALTERNATIEF IS VOORGESTELD:

‘Gezondheid als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.’

HET VERVOLGONDERZOEK

IN TOTAAL WERDEN 7 GROEPEN BENADERD:

1. Patiënten
2. Behandelaars
3. Beleidsmakers
4. Verzekeraars
5. Public Health actors
6. Burgers
7. Onderzoekers

In een **kwalitatief** en een **kwantitatief** onderzoek.

ADVIES:

*Neem gezondheid niet als doel op zich, maar als
middel...*

*namelijk **opdat iemand 'zijn/haar ding kan doen'.***

RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK

Vraag 2. Waar kijk je naar als je gezondheid wilt beoordelen?

- Ik vond **556 woorden** horen bij Gezondheid.
- Deze hebben we geordend.
- Resultaat: **6 Hoofddimensies** van gezondheid, met **42 onderliggende aspecten**.

RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK

De 6 Hoofddimensies van gezondheid:

Lichaam

Gevoel en gedachten

Zinvol leven

Kwaliteit van leven

Meedoen

Dagelijks functioneren

KWANTITATIEF ONDERZOEK

Vraag: Worden deze resultaten bevestigd door de stakeholdergroepen?

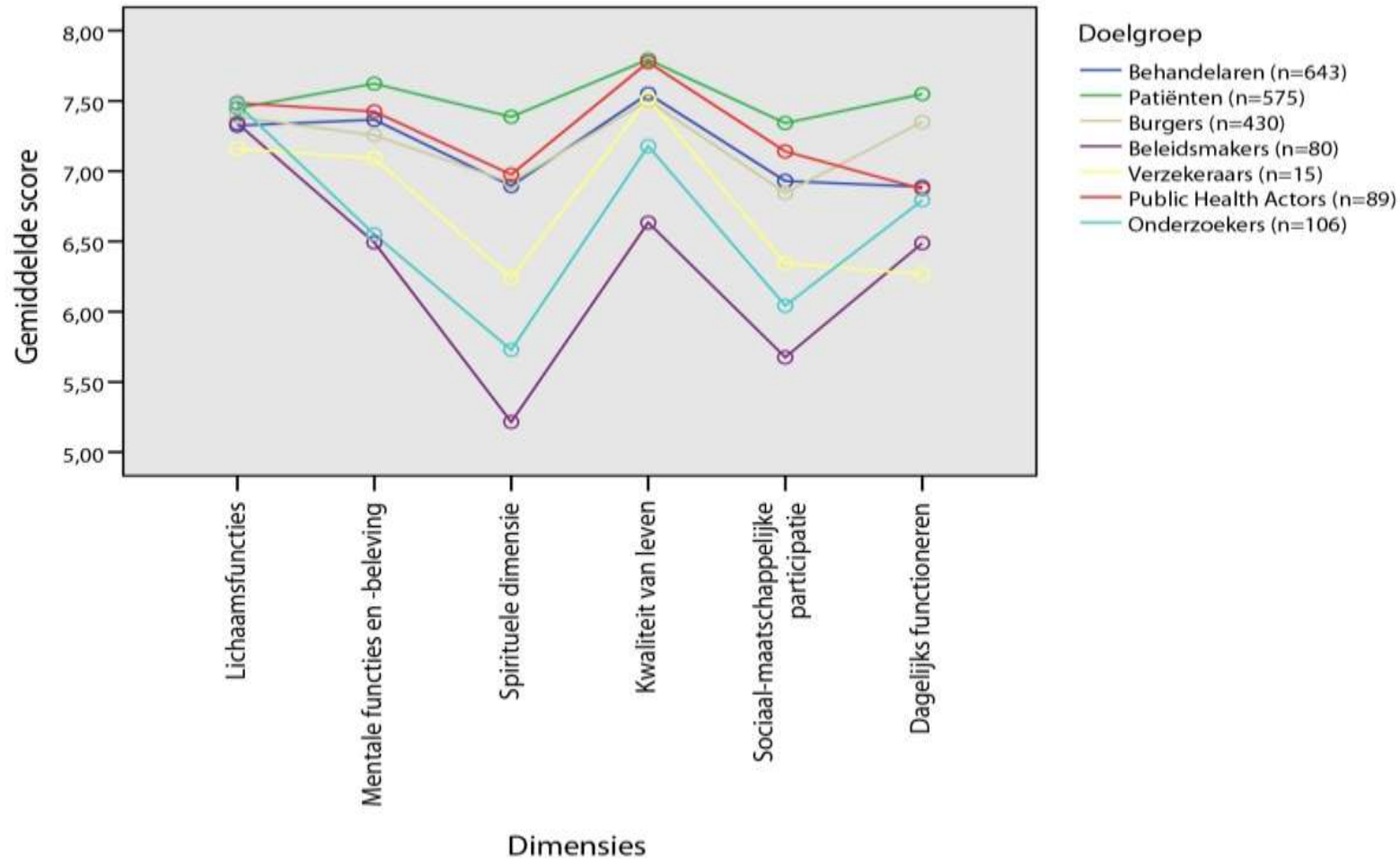
Een survey vragenlijst werd voorgelegd aan de **zeven stakeholder domeinen**.

De respons bedroeg 1938 reacties:

- 643 Behandelaren - artsen, fysiotherapeuten, verpleegkundigen & verzorgenden (panels)
- 575 Patiënten (panel)
- 430 Burgers (panel)
- 106 Onderzoekers
- 89 Gezondheidsvoorlichters
- 80 Beleidsmakers
- 15 Verzekeraars

RESULTATEN KWANTITATIEF ONDERZOEK

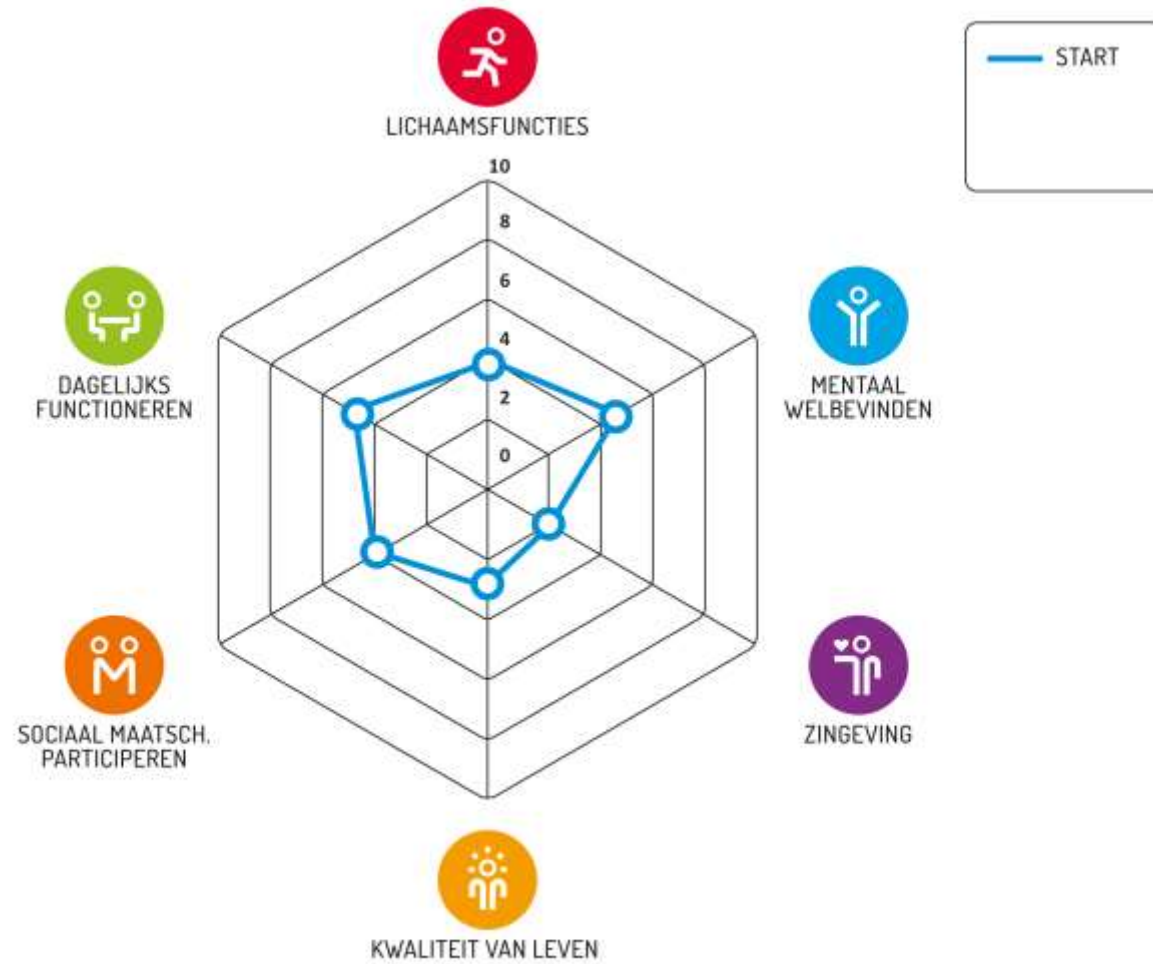
Gemiddelde score per dimensie voor de verschillende doelgroepen

CONCLUSIES:

- Ik vond dus een *smalle* opvatting tegenover een *brede* opvatting over gezondheid.
  - Ik volg **de brede opvatting** en kies daarvoor het begrip: **'Positieve Gezondheid'** met **zes dimensies**.
- De zes hoofdimensies zette ik in een **spinnenweb-diagram!**

Hoe kijk je hiernaar?

Trekt de 'deuk' direct je aandacht?

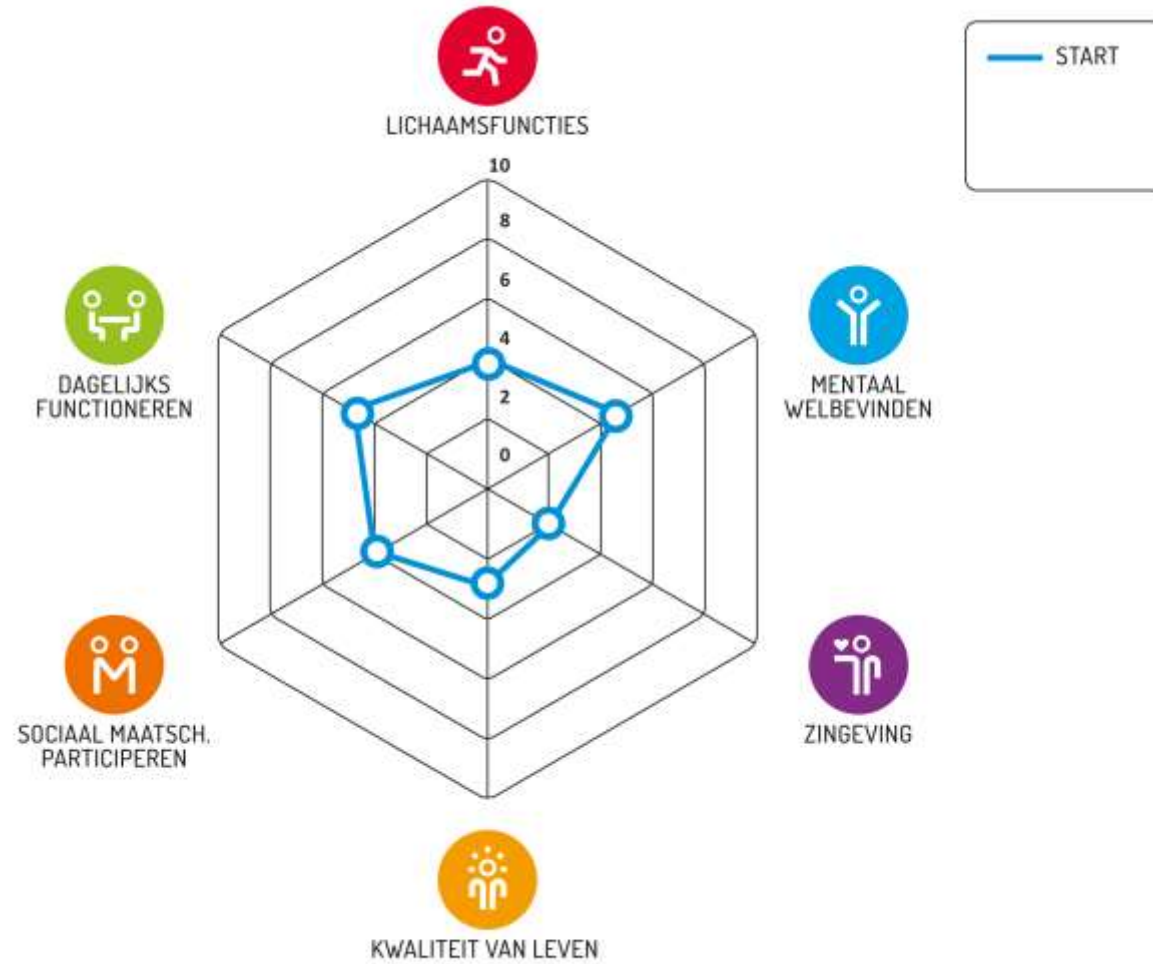
WAAROM DIE VRAAG NAAR WAT IEMAND WIL VERANDEREN?

STELLING:

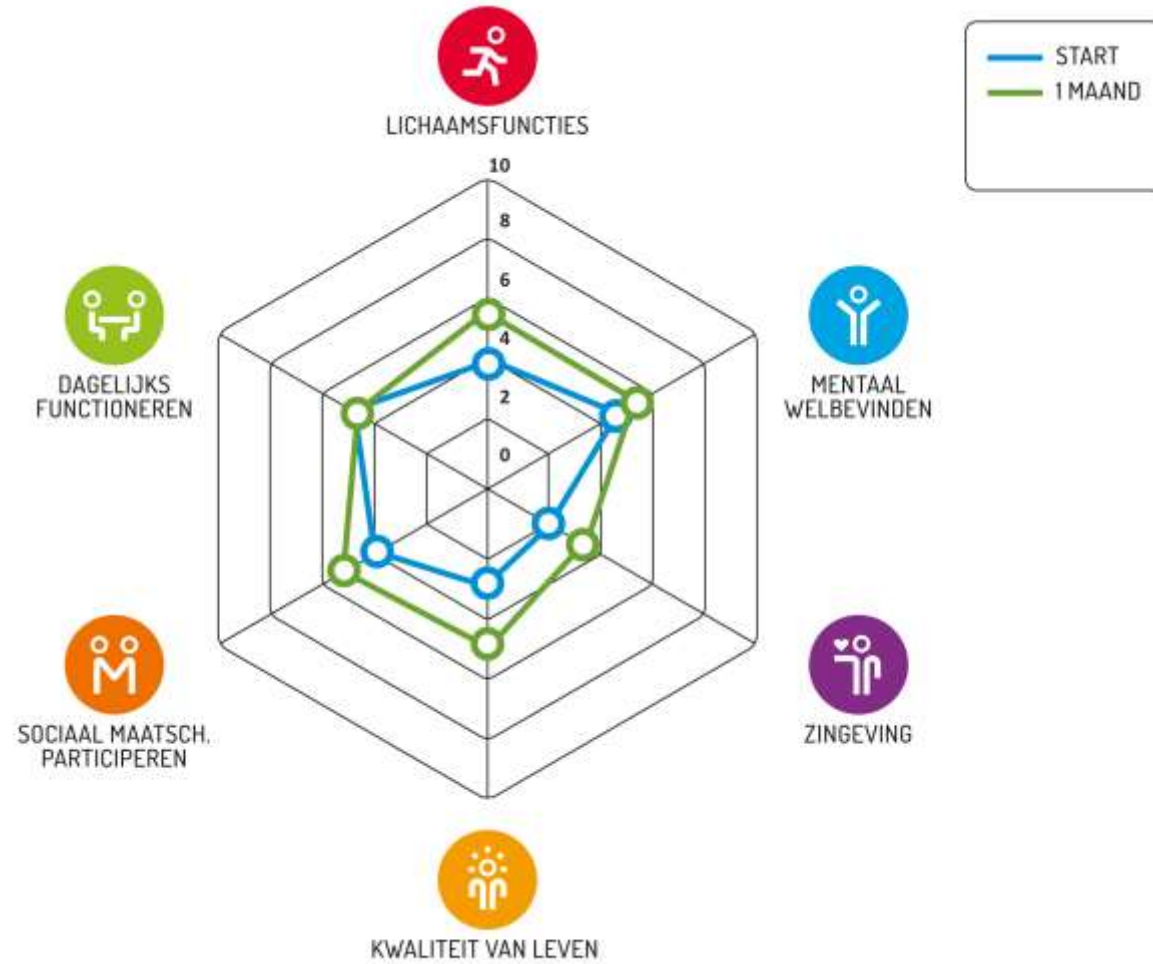
*Mensen doen niet wat ze **moeten**,
maar wat ze **willen**.*

*Ze gaan voor wat voor hen **van waarde** is.*

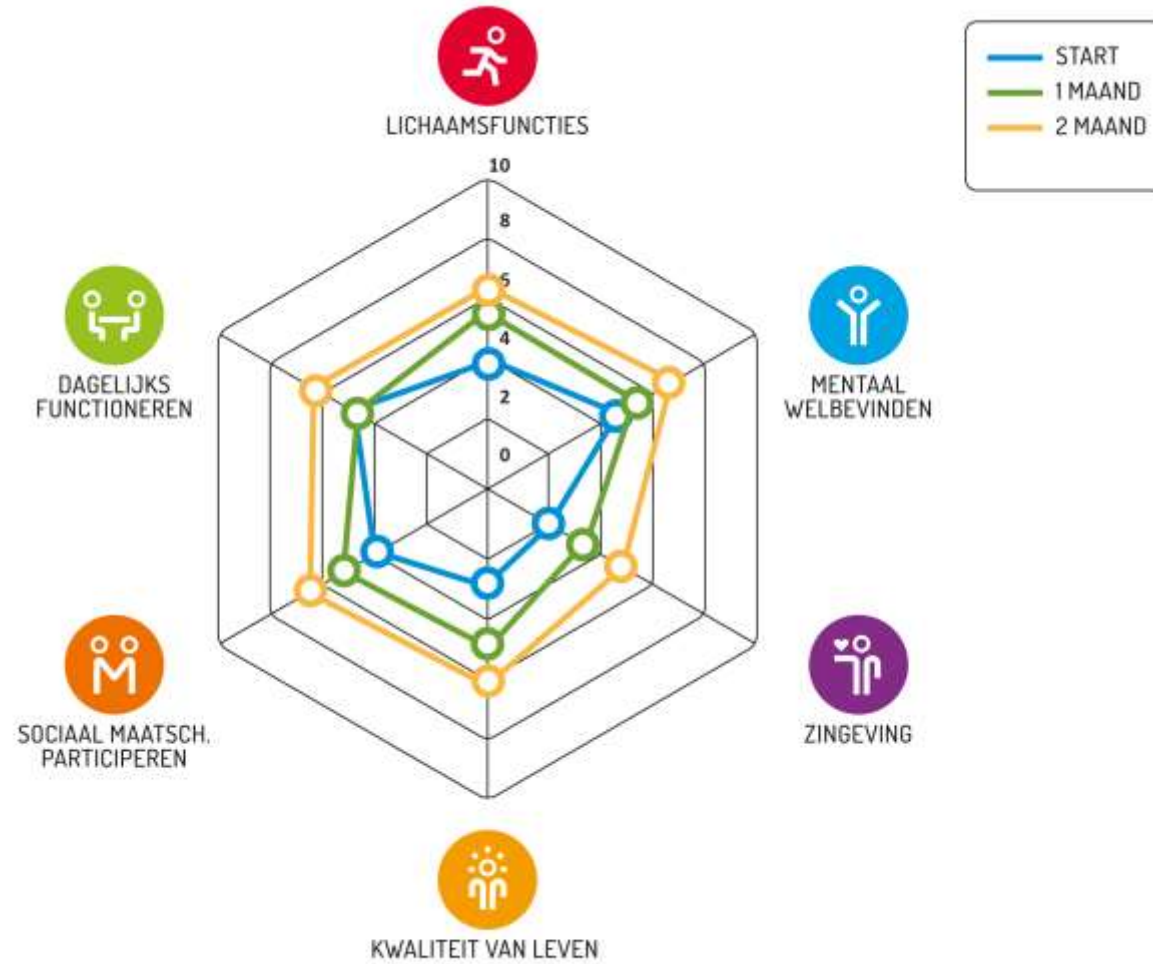
PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

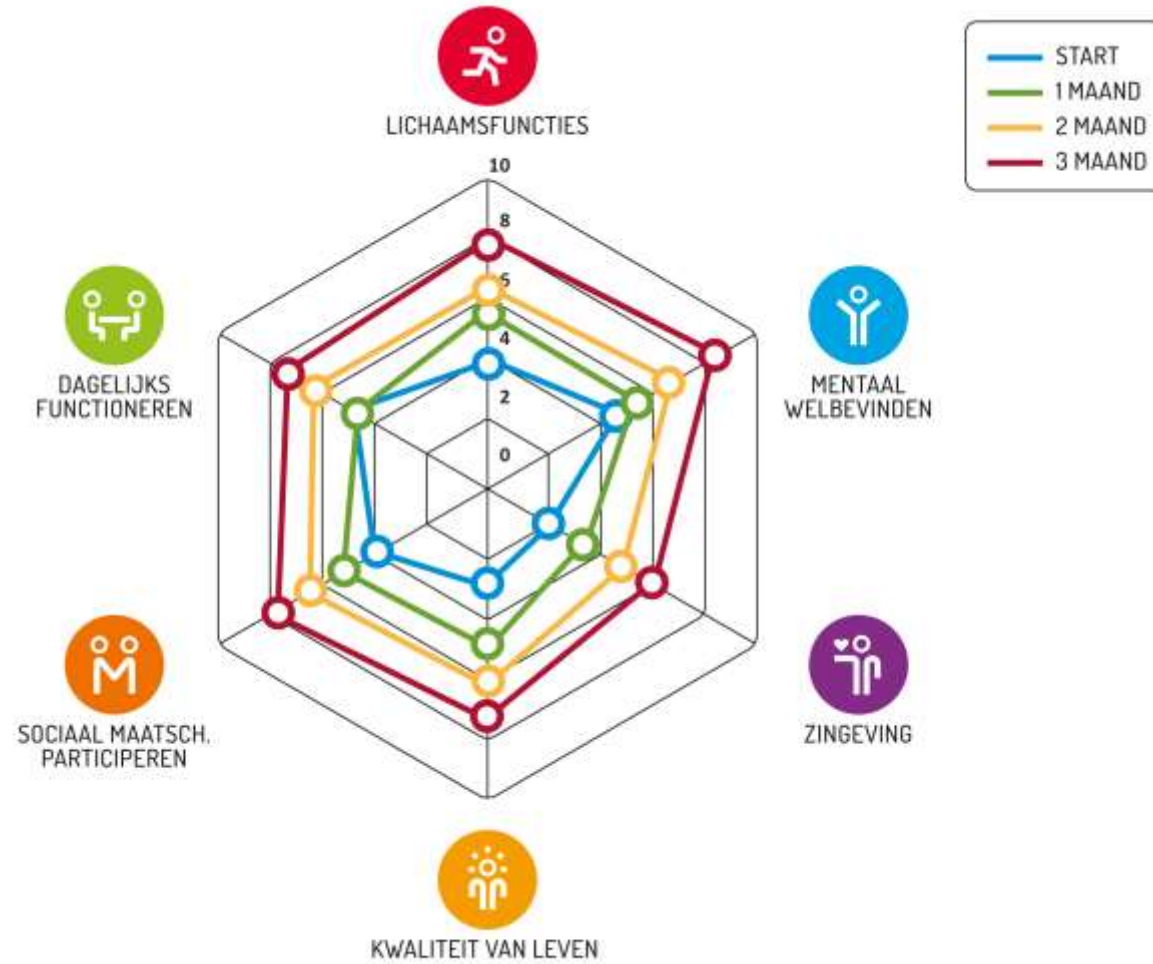
PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

DIGITAAL ...

- We spreken van een ‘**Gespreksinstrument**’ Positieve Gezondheid.
- Nu ook **digitaal - Mijn Positieve Gezondheid**
- Vraag: **Wat is je droom? Wil je wat veranderen? En zo ja, wat?**

www.mijnpositievegezondheid.nl

>> Adviezen per dimensie, via apps. i.s.m. de GGD-Appstore

MIJN POSITIEVE GEZONDHEID

- Zorgen voor jezelf
- Je grenzen kennen
- Kennis van gezondheid
- Omgaan met tijd
- Omgaan met geld
- Kunnen werken
- Hulp kunnen vragen

DAGELIJKS
FUNCTIONEREN

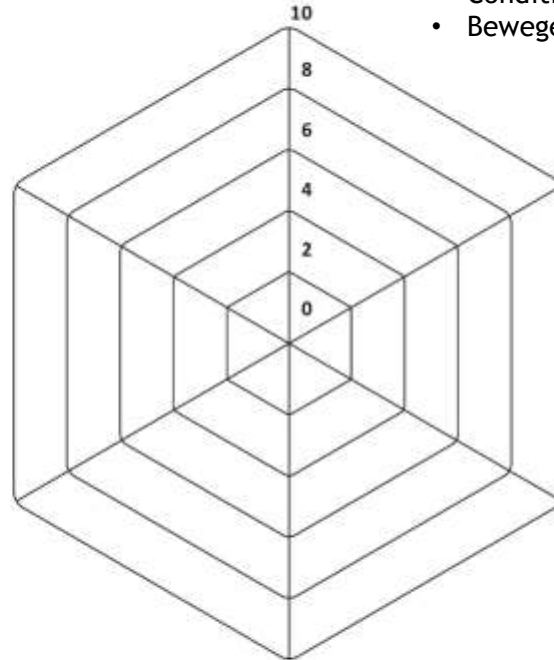
MEEDOEN

- Sociale contacten
- Serieus genomen worden
- Samen leuke dingen doen
- Steun van anderen
- Erbij horen
- Zinvolle dingen doen
- Interesse in de maatschappij

LICHAAMSFUNCTIES

- Je gezond voelen
- Fitheid
- Klachten en pijn
- Slapen
- Eten
- Conditie
- Bewegen

MENTAAL
WELBEVINDEN

- Onthouden
- Concentreren
- Communiceren
- Vrolijk zijn
- Jezelf accepteren
- Omgaan met verandering
- Gevoel van controle

ZINGEVING

- Zinvol leven
- Levenslust
- Idealen willen bereiken
- Vertrouwen hebben
- Accepteren
- Dankbaarheid
- Blijven leren

KWALITEIT VAN LEVEN

- Genieten
- Gelukkig zijn
- Lekker in je vel zitten
- Balans
- Je veilig voelen
- Hoe je woont
- Rondkomen met je geld

FOLDERS ...

Hoe werkt het?

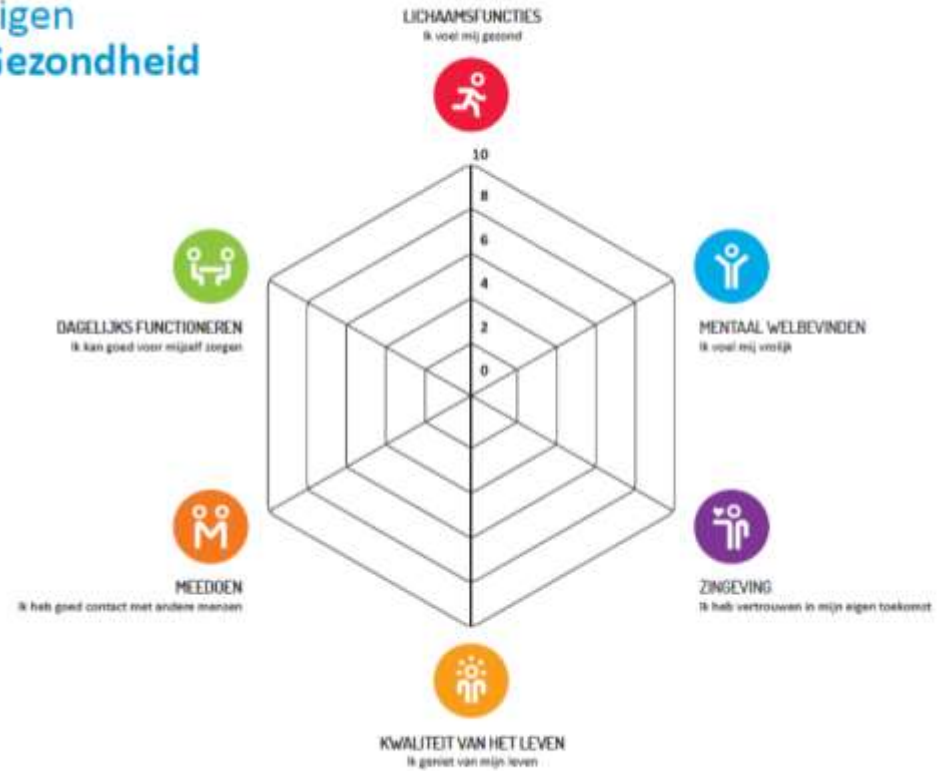
Geef eerst bij iedere **stelling** een rapportcijfer van 1 tot en met 10. Daarbij is 10 het hoogste cijfer.

Sla dan de folder open en kruis het cijfer aan in de tekening. Trek een lijn van het ene kruisje naar het dichtstbijzijnde kruisje, totdat **alle lijnen verbonden** zijn.

U heeft dan een beeld van uw gezondheid. Dat kunt u gebruiken in het gesprek met **uw huisarts**.

- Ik voel mij gezond
- Ik voel mij vrolijk
- Ik heb vertrouwen in mijn eigen toekomst
- Ik geniet van mijn leven
- Ik heb goed contact met andere mensen
- Ik kan goed voor mijzelf zorgen

Scoor uw eigen Positieve Gezondheid

Werken met Positieve Gezondheid

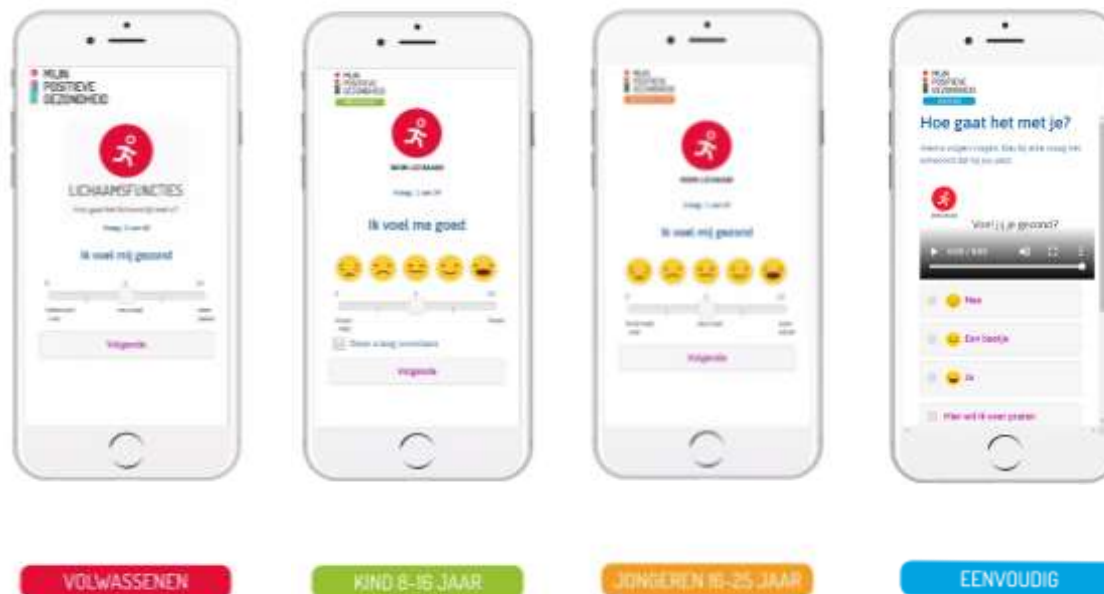
Gaat om **drie elementen**:

1. *De brede blik naar binnen - 'Mijn Spinnenweb'.*
2. *Het 'andere gesprek' - **Wat is voor u echt belangrijk?**
- **Zou u wat willen veranderen?***
3. *Beschikbaarheid van 'Handelingsperspectieven' - kleine stapjes!*

Neem de kennis uit de Blue Zones mee:

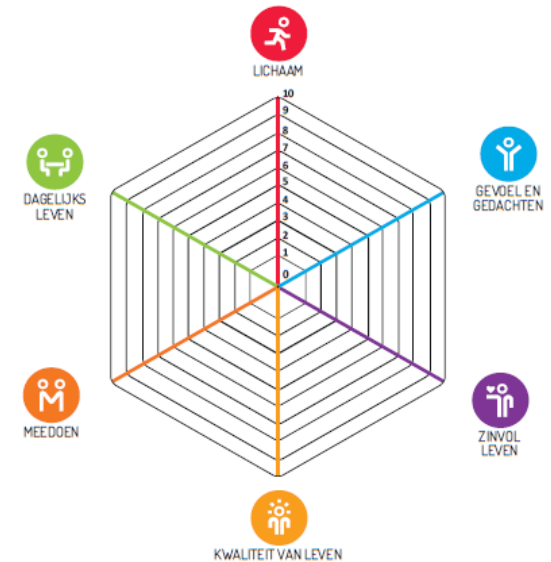
- 1. Hoe ga je om met je voeding?***
- 2. Hoe gaat het met bewegen?***
- 3. Hoe is het met je sociale verbondenheid? Vrienden en familie?***
- 4. En ga je voor je droom? Krijg je lichtjes in je ogen van je werk?***

iPH tools op een rijtje

EENVOUDIGE VERSIE - Papieren versie

als papieren versie, met een begeleidingsdocument, te downloaden.

www.iph.nl/tools

“Je krijgt inzicht in jezelf.
Je bent bewuster, bijv. dat
ik heel erg tevreden ben
met hoe ik woon”.

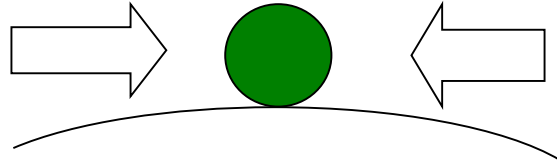
“Makkelijker dan
huursubsidie
aanvragen”.

“Leuke vragen,
het gaat over
alles om je heen”.

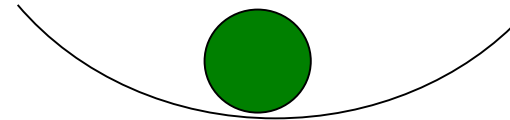

NAAR 'VEERKRACHTIGE SYSTEMEN' DOOR EEN ANDERE BENADERING:

Controle model
gangbare benadering

Adaptatie model
'veerkracht' benadering

Een kanteling!

Dank voor jullie aandacht!

www.iph.nl

mijnpositievegezondheid.nl

kind.mijnpositievegezondheid.nl

jongeren.mijnpositievegezondheid.nl

eenvoudigetool.nl

Conferentie
Taal & Gezondheid

VVRAGEN?

hannn.eu

Zorg voor Basisvaardigheden

Sardes

NDC
mediagroep

Gefinancierd door
de Europese Unie

**TWITTER MEE:
#taalengezondgrn**

De stellingen

We nemen u mee in drie verschillende situaties waarin het thema laaggeletterdheid een rol speelt.

De scenes staan los van elkaar en geven een inkijkje bij een huisbezoek, een apotheek en bij de balie van het ziekenhuis.

Het *herkennen*, *bespreekbaar maken* en *doorverwijzen* zijn hierbij belangrijk.

Hoe herkent u deze woorden in de scenes terug? Denk u mee over een ideale situatie?

Stelling 1

Je moet je grenzen stellen aan het bieden van hulp.

Stelling 2

Goed kunnen lezen is niet meer nodig, als je je digitaal maar kunt redden.

Stelling 3

Je moet niet te voorzichtig zijn met het bevragen van mensen.

BEDANKT VOOR UW KOMST!

I: www.hannn.eu

E: allete.snijder@hannn.eu

hannn.eu

Zorg voor Basisvaardigheden

Sardes

NDC
mediagroep

Gefinancierd door
de Europese Unie

TWITTER MEE:
[#taalengezondgrn](https://twitter.com/taalengezondgrn)